

מהתיקנה הדף היומי

בס"ד | פנינים מתוך שיעורי הדף היומי של הרה"ג אברהם ישעיהו קובלסקי שליט"א

יומא דהילולא קדישא

ליומא דהילולא של כ"ק מרן הרבי הקדוש ה"דבר חיים" מנדבורנה, הרה"ק רבי חיים מרדכי זצוק"ל בן הרה"ק רבי איתמר זצוק"ל מנדבורנה, נלב"ע ביום ט"ו טבת תשל"ח

מקטנותו היה הרבי הקדוש ה"דבר חיים" ידוע בגדלותו ובקדושתו, כל מעשיו גיננויו והליכותיו נשאו עליהם את חותם האצילות של שושלת אבותיו הקדושים לבית קרעטשניף. עד ליום חתונתו, שבו עדיין לא מלאו לו 19 שנה, סיים הרבי את הש"ס כולו בעיון עם הראשונים.

הנהגתו את עדת ה' היתה כדרך הצדיקים תלמידי הבעש"ט ז"ע, בהזרחת אור האמונה בלב אנשי שלומו, בעבודת קודש בעוז ובתעצומות. את הסיפור הבא המתפרסם כאן לראשונה, שמענו מפיו של הגאון הדיין הנודע מבני ברק רבי אברהם יצחק פרידמן שליט"א, שהוא שמע מפיו של בעל המעשה הלא הוא הרה"ח רבי יעקב פרלמוטר שליט"א מ'הכנסת אורחים מירון'. וכך סיפר לו רבי יענקל':

אבי היה מסתובב הרבה בצל ה'דבר חיים', וכשהסיפור הזה קרה הייתי בחור בן עשרים. אחי הקטן נולד, ואבי עלה לכבד את ה'דבר חיים' בסנדקאות. אמר לו ה'דבר חיים' שבאותו יום יש לו כבר שלש בריתות, וקשה לו לקבל עוד אחד, "אבל בני [הלא הוא כ"ק מרן הרבי ה'באר יעקב] יכול גם הוא להיות סנדק". נענה אבי ואמר לרבי, שהוא רצה לכבד את הרבי, אבל אם הרבי לא יכול, עליו לכבד את חמיו. הרבי ה'דבר חיים' שמע את דבריו ולא הגיב כלום.

ואכן כך הוה, הברית לא היתה בצל הרבי, וחמיו היה הסנדק, והמוהל היה הרב הרצוג, שהיה מוהל מומחה ומפורסם. כשנגמר הברית לא הפסיק הדם לזרום רח"ל, המוהל ניסה אבקות ומשחות למיניהם ושום דבר לא עזר. סיפור כזה לא היה לו אף פעם, ולכן הוא ביקש להריץ את התינוק לבית חולים בילינסון, ואותי הוא שלח לרוץ אל הרבי הדבר חיים להזכיר את התינוק שיפסק הדם.

כשהגעתי, שאל אותי הרבי: איפה התינוק? שלחו אותו לבית חולים, עניתי. ציוה הרבי שיביאו את הילד מהר אליו, וגם המוהל יבוא אליו. הביאו את הילד וקראו למוהל. הדבר חיים קרא לבנו הרבי הבאר יעקב, והושיב אותו על כסא, [אינני זוכר אם הוא היה לבוש בטלית או לא], והורה לשים את הילד על ברכיו, ואז התחיל המוהל לטפל עם הילד, ובאותו רגע הפסיק הדם לזרום.

ואז חדרה בנו ההבנה. כשהרבי הדבר חיים הציע לתת את הסנדקאות לבנו, היה זה רצונו דווקא שיתנו לו, ואנחנו לא הבנו את כוונתו...

סיפור הסנדקאות שמתפרסם לראשונה מהרבי הקדוש הדבר חיים

לצלול את הילדים באש התורה

השבוע בדף היומי (דף מ"א ע"א) נלמד בגמרא: **בישלו ואחר כך צלאו או שצלאו ואחר כך בישלו חייב**.

מי שהכיר את כ"ק מרן הרבי ישועות משה מוויז'ניץ זצוק"ל ידע שטהרת חינוך ילדי ישראל היה בראש מעיניו. בחורף שנת תשמ"ג השתתף הרבי בהכנסת ספר תורה בלונדון ודיבר שם דרשה מעוררת בענין חינוך הבנים. בתוך דבריו ביאר את דברי הגמרא הנ"ל כרמז לטהרת החינוך: קרבן פסח הרי היה 'שה תמים בן שנה' וצריך לעשותו 'צלי אש', שה רומז על בני ישראל 'שה פזורה ישראל' (ירמיה נ' י"ז), ושה תמים בן שנה' הם הילדים הטהורים והתמימים של עם ישראל, אש רומזת על התורה 'מימינו אש דת למו', התורה מזהירה אותנו כיצד להתנהג עם ילדי ישראל בעניני חינוך - 'כי אם צלי אש' בלבד, לא 'מבושל' ולא 'צא', ללמוד איתו רק תורה בלבד ולא שום דברים אחרים.

בא האב ומתחכם ואומר אני אמנם אלמד איתו קודם תורה, אצלה אותו באש', אך לאחר מכן אבשל אותו, אשלח אותו ללמוד גם קצת מדעים, כל מיני ידיעות שיעזרו לו לפרנסה וכו', או שהוא אומר קודם אשלח אותו ללמוד מדעים שיחכים כל צרכו, ולאחר מכן אצלה אותו באש התורה ואשלח אותו לשיבה. אומרים על זה חז"ל: צלאו ואח"כ בשלו או שבשלו ואח"כ צלאו, האב חייב! השה הצעיר חייב להיות כי אם צלי אש בלבד...

(מתוך הפתיחה לשיעור, כ"ד א תשע"ג)

מי ראה כששמשון הגבור שיסע את הגדי

מרן הגר"א מוילנא זצוק"ל נשאל פעם ע"י אחד מתלמידיו על הפסוקים בשופטים (י"ז, ה-ו): "יירד שמשון ואביו ואמו תמנתה ויבאו עד כרמי תמנתה והנה כפיר אריות שואג לקראתו, ותצלח עליו רוח ה' וישטעהו כשסע הגדי ומאומה אין ביזו ולא הגיד לאביו ולאמו את אשר עשה". ולכאורה אינו מובן הלא ירד תמנתה יחד עם אביו ואמו ואם כן בודאי ראו גם כן מה שקרה לו עם האריה, ומה זה שאמר "ולא הגיד לאביו ולאמו את אשר עשה"?

נענה הגר"א מינייה וביה ואמר הרי היו שם כרמים וכמו שנאמר כאן בפסוק "ויבאו עד כרמי תמנתה", ושמשון הרי היה נזיר, והגמרא [שנלמד השבוע בדף היומי, בדף מ' ע"ב] אומרת: "לך לך אמרינן נזירא סחור סחור לכרמא לא תקרב", כלומר שהמיר צריך לעשות לעצמו הרחקה ואסור לו לעבור ליד הכרם. ואם כן כשהגיעו לכרמי תמנתה על כרחך עזב שמשון את אביו ואמו והארץ את הדרך שלא לעבור ליד הכרמים...

אמירת דברי תורה מן השמים

מאחר והשבוע ביום ט"ו טבת יחול יומא דהילולא של כ"ק מרן הרבי הדבר חיים זצוק"ל (ראה בהרחבה במדור יומא דהילולא קדישא), אשר אבי הצדיק רבי שמואל צבי קובלסקי זצ"ל היה מסתופף בצלו והיה דבוק לרבי בכל נימי נפשו, וכמו כן זכיתי שהרבי הקדוש היה סנדק בברית שלי, ברצוני להביא מעט מדבריו של בנו כ"ק מרן הרבי הבאר יעקב זצוק"ל אשר כתב בהקדמה לספרו של אביו "דבר חיים". וכך כתב שם אודות דברי התורה שלו:

"הן כבר נודע בשער בת רבים, ובפרט בקרב אנ"ש התלמידים הותיקים אשר זכו להסתופף בצילא דמהימנותא ולחסות תחת כנפי קדשו [של הרבי הדבר חיים], כי מלבד כל יתר מדרגות הרמות והנפלאות בתורה ועבודה בקדושה ובטהרה ורוח הקודש אשר היתה שורה עליו כידוע לכל ופעל ישועות בקרב הארץ, עצום היה כוחו שבפיו באמירת תורה פלאי פלאות, מפיו לפידים יהלכו כידודי אש יתמלטו ומילין לצד עילאה ימלא,

מסעיר לבבות בתוכחות מוסר יורדים כל חדרי בטן, וראשו מגיע השמימה בחכמה פותח שערים שערי רחמים ולימוד זכות על ישראל קדושים, וניכר היה לעין כל שומע כי שכינה מדברת מתוך גרונו. וכל ימיו היה נוהג לקיים מילי דאבות לבלתי הכין דברי תורתו מראש רק לומר מה שישים ה' בפיו באותה השעה, כמאמר הנודע מדודי זקני הרה"ק איש האלקים רבי מאיר מפרימישלאן זיע"א על הכתוב (דברים י"ג ט"ו) "ודרשת וחקרת ושאלת היטב והנה אמת נכון הדבר וגו'", שאין לדרוש ולומר תורה מן המוכן אלא את אשר יאירו בדעתו מן השמים בשעת האמירה. בדרך זו הלך

כל ימיו והיה מבקש שיאמרו לפניו פסוק או שנים מן הפרשה ולפעמים גם משנה ממסכת אבות, או שהיה פותח בעצמו חומש במקום שנפתח מן הפרשה, ומיד היה פותח ודרש בלי שום שהיות והכנות כתורה מן השמים ממש. ועם זאת היו דברי תורתו מאירים ושמיחים כשעת נתינתן בעמקות וחריפות קולע אל השערה ולא יחטיא. והיה דרכו בקודש לומר תורה הרבה כמעין המתגבר ובכל שבת ושבת היה יושב ודורש כמה שעות, בשולחן הטהור בליל שבת קודש, ובסעודת היום, וחוזר ודורש באריכות רבה בסעודת רעוא דרעיון, והיה כנהר דלא פסיק מימיו... והנה בימי חורפו היה אאמו"ר [הדבר חיים] זיע"א כותב בעצמו מדברי תורתו, וכאשר נודע כי היה לו חיבור שלם על כל הא"י נמי' שבתוספות מסכת כתובות, וכן כתבים על התורה בעניני תורה ועבודה ויראת שמים, אך הכל ירד לטמיון בעת הנדודים בימי המלחמה העולמית ולא נותר מאומה לפליטה, חבל על דאבדין... ומרוב רובי אמרותיו הנפלאות ותורתו הרחבה מני ים, אשר בודאי היו מאירים תבל ומנהירים עיני ישראל, לא נשתייר לזכרון אלא נחל קטן, אמנם הוא נחל איתן אשר לא יכזבו מימיו...".

וניכר היה
לעין כל
שומע כי
שכינה
מדברת
מתוך גרונו

מיני מתיקה

ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני וגו'. חשבתי בחמלת השם עלי ובסיעתא דשמיא לבאר על פי הדרש, ויגש אליו יהודה, יהודי נגש לבורא עולם בתפילה ובתחנונים, ואומר, רבונו של עולם, 'בי אדוני' כל מה שקורה איתי ביום יום, הכל הוא 'אדוני', שום דבר לא מעצמי, כל הכוחות, כל ההצלחות, הכל זה רק ממה שנתנו לי משמים. וכמו שהרבי שלי המגיד מישרים הנודע הגאון רבי מרדכי דרוק זצ"ל היה משנן לנו ללא הרף באידיש: "אלעס מאכט בורא עולם!" [-הכל עושה רק בורא עולם]. הוי אומר שהיהודי מבטל את עצמו לגמרי לקדוש ברוך הוא.

ואז עונים לו משמים 'דבר נא עבדך דבר באוני אדוני', תדבר ותבקש מה שאתה רוצה באוני בורא עולם אדון הכל... (הראה עוד כעין זה ב'דבר חיים' על התורה בפרשתנו).

ממקום מושבו היה הרבי רואה דברים שקרו בקצה העולם, ואלפי סיפורים הסתובבו בענין זה. סיפור מרטיט אחד מני רבים שמעתי מאבי מורי הצדיק: הרבי הגיע פעם לניחום אבלים אצל הרבי מתולדות אהרן זצוק"ל. אחד הבחורים נדחף שם בין הצדיקים וכנראה היה זה בצורה שאינה מתאימה. מרן הרבי הדבר חיים הרים את עיניו ואמר: "בחור שלא היה במקוה נדחף אצל רעב'עס?!". בחדר נשתררה חרדת אלוקים. לאחר שיצא הדבר חיים שלח הרבי מתולדות אהרן לקרוא לבחור, ושאל אותו האם זה נכון, והבחור אישר שבדיוק היום הוא לא היה במקוה...

מידת האמת הצרופה היתה תמיד נר לרגליו של הרבי זצוק"ל ועברה

כחוט השני בכל תהלוכות חיו, וכך דרש גם מצאן מרעיתו, לכל אורך שיחות קדשו דרש עבודת 'אמת' תמה ושלימה. נוהג היה הרבי לומר: 'דעם אייבערשטן קען מען נישט נארן, דעם חבר טאר מען נישט נארן, וועמען נארט א מענטש? זך אליין, אז מען נארט זך, איז מען א נאר...'. [-את הקב"ה לא ניתן לרמות, את החבר אסור לרמות, את מי מרמה אפוא האדם? את עצמו, מי שמרמה את עצמו הרי הוא טיפיש...]

אליבא דהלכתא - שאלות בהלכה בסוגיות הדף היומי

השבוע למדנו בדף היומי (דף ל"א ע"ב) במשנה: "חמץ שנפלה עליו מפולת הרי הוא כמבוער, רבן שמעון בן גמליאל אומר כל שאין הכלב יכול לחפש אחריו". ואמרו על כך בגמרא (ס"ט): "אמר רב חסדא וצריך שיבטל בלבו". ועוד מבואר שם שהשיעור הוא אם יש עליו מפולת ג' טפחים אז דינו כמבוער. ורצינו לשאול: א', מי שידוע לו שנפלה לו חתיכת חמץ מתחת לארון כבד שאין מזיזים אותו מפני כבדו, האם חייבים להוציא אותה משם לפני פסח מדין בדיקת חמץ, או שיש לזה דין חמץ שנפלה עליו מפולת שהרי הוא כמבוער? ב', אם מותר לזרוק את החמץ בערב פסח לפח האשפה העירוני ולכסותו באשפה בגובה ג' טפחים כמו נפלה עליו מפולת?

תשובה הלכתית שנתקבלה מאת הרה"ג רבי קלונימוס קלמן ווייס שליט"א רב דחסידי ויז'ניץ בית שמש

לכבוד הרב הגאון רבי אברהם ישעיהו קובלסקי שליט"א - מערכת גליוני 'מתיקות הדף היומי', שכשמו כן הוא להביא מתיקות התורה בכל דף ודף ע"י הבאת דברי הראשונים וגדולי האחרונים הנוגעים בפשט, ובהלכות הנוגעים בכל דף גמרא וכלשון נעים זמירות ישראל "מתקנים מדבש ונופת צופים". ויהי רצון שתזכו להמשיך ולהפיץ עריבות ומתיקות התורה ללומדי הדף היומי ברוב הצלחה וסייעתא דשמיא עד שנזכה למלאה הארץ דעה את ה' במהרה אמן.

אודות שאלתכם, במי שידוע לו שנפלה לו חתיכת חמץ מתחת לארון כבד שאין מזיזים אותו אם חייב להוציא אותה משם או שדינו כנפלה עליו מפולת. הנה המחבר בסי' תל"ג (סעי' ז') מביא: "חור שבין יהודי לחבירו כל אחד בודק עד מקום שידו מגעת והשאר מבטלו בלבו ודיו". והיינו דבמקום שאין היד מגעת לא הטריחוהו חז"ל לבדוק שם. וכמו שביאר שם בשו"ע הרב (סעי' י"ט) וז"ל: "...ואפילו אם ראה שנפל חמץ לחור זה הקטן ואם לא יוציאנו משם יהיה מונח שם כל ימי הפסח, אף על פי כן אין מטריחין אותו להוציאו משם אלא מבטלו ודיו, שהרי עיקר תקנת בדיקת החמץ אחר שביטלו אינה אלא משום גזירה שמא יבוא לאוכלו בפסח, וזה החמץ שהוא מונח במקום שאינו יכול להכניס ידו לתוכו בודאי לא יאכלנו בפסח". ואם כן בנידון דידן כיון שאין הדרך להזיזו ממקומו אין צריך לבדוק שם, אולם חייב לבטל את החמץ קודם סוף זמן שריפת חמץ (עיי' שם במ"ב ס"ק כ"ט ובחוט השני ה' פסח פ"ב ס"ק י"א).

ולענין השאלה אם מותר לזרוק את החמץ בערב פסח לפח האשפה העירוני ולכסותו באשפה בגובה ג' טפחים, הנה המחבר שם (סעי' ח') בדין נפלה עליו מפולת כתב דאם יש עליו ג' טפחים אין צריך לפש אחריו, אולם שם מיירי שנפלה המפולת מעצמה ואז הוי כמבוער, ול זה לא תיקנו חז"ל דין בדיקה וביעור וכנ"ל, אבל אם כבר חל עליו חובת בדיקת וביעור חמץ אין היתר להפיל מפולת של ג' טפחים על מנת להיפטר מבדיקת חמץ. ועיי' שם בשו"ע הרב (סעי' ל'). וראה מה שכתב במ"ב שם (ס"ק כ"ט) על דברי השו"ע גבי חור שבין אדם לחבירו שאין צריך לבדוק שם אלא מבטלו בלבו (כמובא לעיל) וז"ל: "ואפילו אם היה שם בודאי חמץ מהני ג"כ הביטול, דלא הוי כמטמין בבור, כיון דלא עביד בידים". וכן הוא במ"ב סי' תל"ח (ס"ק ט"ו). ועל כן למעשה אין לזרוק את החמץ לפח האשפה.

ויהי רצון שלא ניכשל בדבר הלכה ונזכה לחוג את חג הפסח השתא בבית מקדשנו ותפארתנו אמן.

מקולמוסם של הקוראים

לכבוד העלון הנפלא "מתיקות הדף היומי",

זכינו ולפני כמה שבועות מסר הרב אברהם ישעיהו קובלסקי שליט"א בקו 'קול תודה' שיעור נפלא ומחזק בנושא ההודיה לה', בשיעור עורר הרב עד כמה חשוב לקיים את דברי השו"ע לומר את מזמור לתודה בנגינה, שכן הודיה ללא שירה היא לא הודיה, כמו שכתוב "תודה וקול זמרה", ההודיה הולכת עם שירה וזמרה.

בדבריו קרא הרב לכל הזמרים להתגייס ולהלחין שירים על מזמור לתודה. דברי הרב נפלו על אוזניים טובות וכך כעבור שבועיים זכינו בחסדי ה' עלינו להוציא דיסק שירים נפלא, ובו למעלה מעשרה שירים וניגונים

מאוצרות הפרשה

ולא יכול יוסף להתאפק לכל הנצבים עליו ויקרא הוציאו כל איש מעלי (בראשית מ"ה א'). פירש כ"ק מרן הרבי המקור ברוך מסערת ויזניץ זצוק"ל, דהנה לעיל בפרשת וישב כשחיפש יוסף את אחיו נאמר "וימצאהו איש ויאמר מה תבקש וגו', ויאמר האיש נסעו מזה", ופירש רש"י שהאיש נתכוין לומר לו "הסיעו עצמן מן האחווה". ואם כן כאן כשרצה יוסף להתגלות בפני אחיו באהבה ואחווה היה צריך לשכוח מה שאותו איש אמר לו. זהו הכוונה הוציאו כל איש מעלי, היינו להוציא מעצמו את מה שאמר לו האישי'...

על מזמור לתודה. את הדיסק ניתן להשיג בכל הארץ כולה. לפרטים: 055-6785647.

מה טוב ונעים לעורר על דבר זה בעשרה בטבת, הרי החתם סופר כותב שמדוע נאמר בפוסקים על עשרה בטבת שאילו היה חל בשבת היו צמים גם בשבת (בזמן שלא היה לוח מסודר וקידשו ע"פ הראיה, היה יום זה יכול לחול בשבת. וגם בזמנינו יום זה הוא הצום היחיד שחל בערב שבת)? משום שיום זה הוא היום העשירי בחודש העשירי (חודש טבת הוא עשירי מחודש ניסן), וזה דומה לעשר כפול עשר השווה למאה, לכן יום זה שולט על מאה שערי שמים, ויש בכוח יום זה לגרום לבנין בית המקדש.

וכמו כן נבחר "מזמור לתודה" על ידי דוד המלך להיות פרק המאה בתהלים, ללמדנו שאם נאמר אותו כראוי בשמחה ובשירה, נוכל לגרום לבנין בית המקדש במהרה בימינו אמן.

בברכה, יהודה טאוב

מובא במדרש תהלים (א"פ) שנבל הוא כינור, ולמה נקרא שמו נבל, שנבל כל מיני כלי זמר. כלומר שכל שאר כלי הזמר אין בהם שום נעימות ביחס אליו. שאל מרן החידושי הרי"ם מגור זצוק"ל אם הוא מנבל כל מיני כלי זמר היה צריך לקרוא לו מנבל ולא נבל? אלא - הסביר החידושי הרי"ם - מי שמנבל אחרים, הוא רואה באחרים רק רע ואינו רואה בהם את הטוב, הרי הוא בעצמו נבל...

נקודה למחשבה:

לשמיעת שיעורי הרה"ג אברהם ישעיהו קובלסקי בקול הלשון חייג: 073-295-1340 | לקבלת העלון בדוא"ל: a0548470661@gmail.com

להרצאות | לשיעורים | להנצחות | לתגובות | לתרומות, ולכל ענין אחר בנוגע לגליון: 054-847-0661